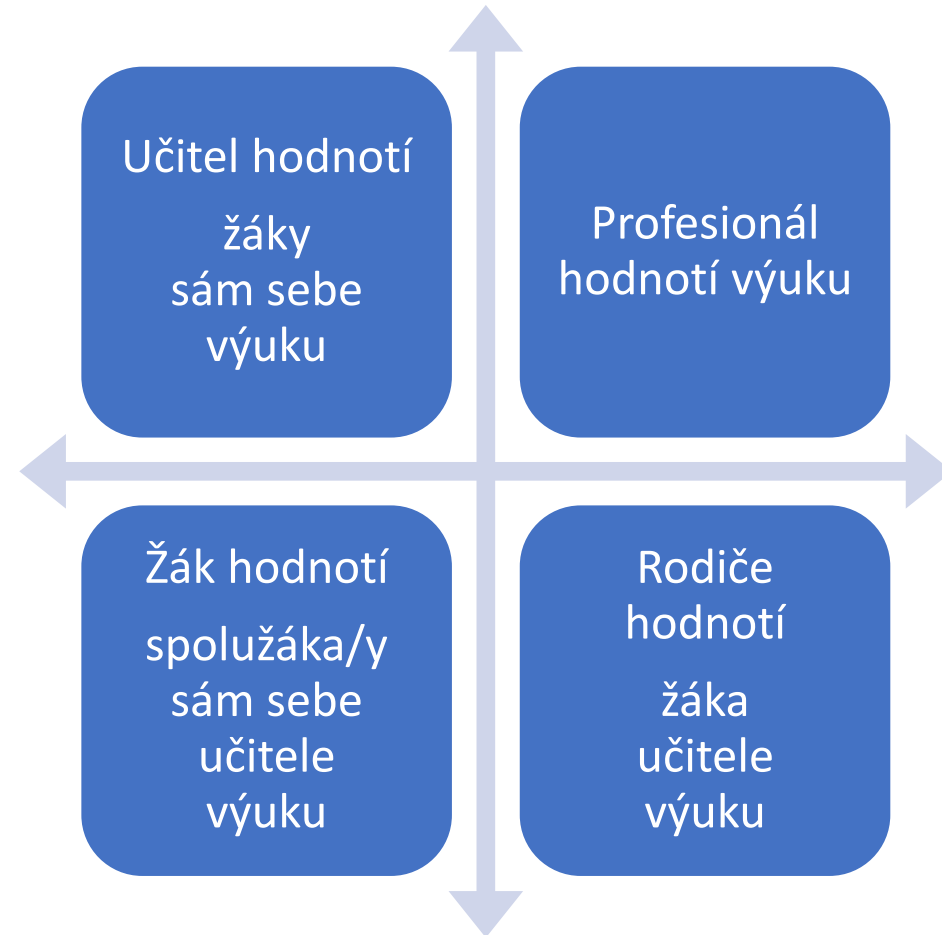

Hodnocení

Hodnocení a sebehodnocení

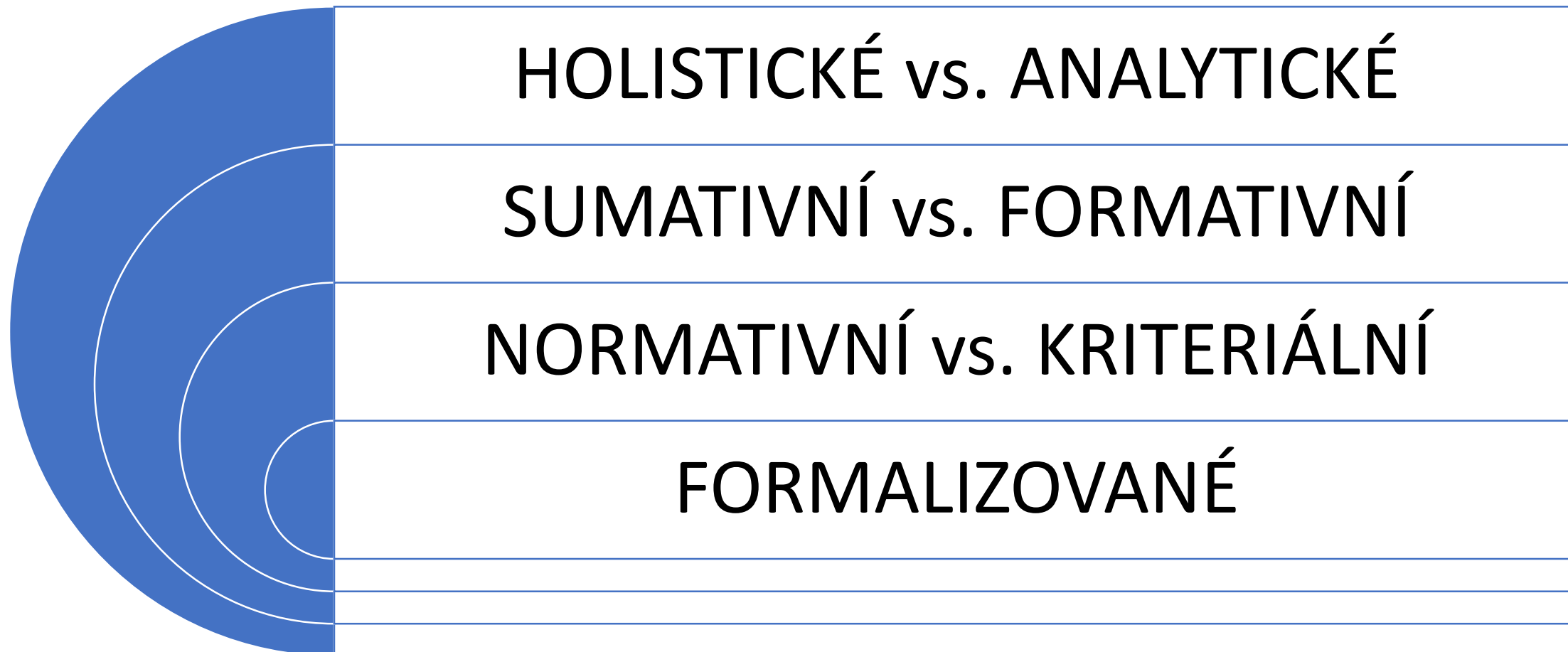
Hodnocení se nelze vyhnout

Funkce hodnocení

- Nepodceňovat hodnocení
  - = zpětná vazba
  - = zabraňuje nakupení omylů
  - → předpokladem úspěšného průběhu a uspokojivých výsledků činnosti

Typy hodnocení

Holistické vs. analytické

Holistické

- Povšechné, emocionální, založené na celkovém dojmu
- Lze jednoduše vyjádřit *líbí-nelíbí*
- Emoční vyjádření: *To je báječné! Jsi prostě nemožný!*
- Např. při zkoušení: *Tak dneska za dvě.*
  - Ví žák, za co dostal dvojku?
  - Ví vůbec učitel, za co dal dvojku?

Analytické

- Posuzuje hodnocený objekt dle jeho složek
- Pro jednotlivé složky si většinou stanovujeme kritéria (viz kriteriální hodnocení)

Sumativní vs. formativní

Rozlišují se podle účelu, k jakému slouží:

- komu slouží: formativní (primárně žákovi) – sumativní (převážně někomu jinému)
- jakou má platnost: formativní (změnitelné) – sumativní (s výsledkem již zpravidla nejde nic dělat)

Sumativní (celkové, závěrečné)

- **Summa** = hlavní obsah, úhrn, celek
- Smyslem je získat konečný celkový přehled o dosahovaných výkonech (→ finální hodnocení), nebo kvalitativně roztřídit celý posuzovaný soubor (žáků)
- Řadí, diagnostikuje žáka
- Např. přijímací zkoušky, testy, pololetní-ročníkové, ale i desetiminutovky, „opáčka“ pokud mají za cíl známkovat
- Informace pro posuzované: *přijat-nepřijat, postupuje-nepostupuje, dobrý, průměrný, výborný...*
- Povzbuzuje žáka, aby skrýval chyby, nedostatky a záměrně ukazoval přednosti

Sumativní vs. formativní

Formativní (průběžné)

- „korektivní“, „zpětnovazebné“, „pracovní“
- Poskytuje hodnotící informaci ve chvíli, kdy se určitý výkon nebo činnost dá ještě zlepšit, nabízí radu, vedení, poučení zaměřené na zlepšování budoucích výkonů
- Většina odborníků je považuje za pedagogicky neúčinnější
- Povzbuzuje žáka, aby netajil potíže → CHYBA NENÍ STIGMA: *Pepík udělal chybu v tom, že .... To je dobře, upozornil nás na to, že většina z nás v tomto chybu dělá, proto si to ještě jednou objasníme...*
- *Na čem jste se teď zasekl? Řekněte mi to, ať vím, jak uvažuje a můžu vám poradit*
- Obsahuje informaci o tom, jak chybu odstranit: *Podle mého názoru máš v této oblasti širokou slovní zásobu. Problém je v tom, že si ji nedokážeš rychle vybavit, děláš pauzy. Co s tím? To by se dalo odstranit produkcí, třeba psaním slohových prací.*
- Je to komplexní metoda, která není závislá na určité formě (slova, známky...), lze je provádět jakkoliv

Normativní vs. kriteriální

Normativní

- Měřítkem je norma, zejména sociální, stanovená vzhledem k určité skupině
- Hodnocení podle sociální normy = hodnocení podle výkonů dané skupiny
  - → nejlepší ve třídě
  - → průměrní
  - → nejhorší
- Individuální norma: výkon Kláry: 3,1,2,1,1, ... (jak se blíží k cíli)
- Sociální norma: Klára 2, Pepík 1, Adam 3, Jitka 4 ... porovnání žáků mezi sebou v jednom časovém úseku

Normativní vs. kriteriální

Kriteriální

- Máme pevné kritérium, nebo několik předem stanovených kritérií, na jejichž základě klasifikujeme (pozor na statistické zpracování) (standarty, RVP)
- Čím jemnější kritérium dokážeme zvolit (viz analytické hodnocení), tím menší kousek problému jsme vybrali pro cestu k případné nápravě nedostatku
  - Např. písemný projev: pravopis, gramatické chyby, slovní zásoba, idiomatické výrazy, styl, struktura textu
- Pomocí kritérií si bez obtíží můžeme odstupňovat bipolární hodnotovou škálu
  - Např.: gramatické chyby
Bez gramatických chyb $\leftrightarrow$ občasné chyby ve vazbách $\leftrightarrow$ drobné chyby
morfologické $\leftrightarrow$ větší chyby morfologické i vazebné

Formalizované

Formalizované

- Fixované do určité formy, hodnotící zprávy, lze jej pohodlně zaznamenávat, uchovávat a zpracovávat
- Nejtypičtějším projevem je **slovní** nebo **číselné hodnocení** = **známkování**, **školní klasifikace**, **bodování**
- Pozor na statistické zpracování
  - =nejrozšířenější = **průměry**, ačkoliv ze statistického hlediska není příliš vhodnou metodou
  - Slavík: většina učitelů zná jeho pedagogické slabiny, přesto se houževnatě dodržuje

Sebehodnocení

- ❖ Nejvyšší forma hodnocení
  - ❖ formativní/kriteriální – neformální
  - ❖ zaměřené na průběh i výsledek školní práce
  - ❖ cílem je zvýšení účinnosti procesu dosahování cílů žáka
- ❖ Sebehodnocení – odhalení chyb a jejich odstranění analýzou příčin a vyvozením důsledků
- ❖ Doplnuje oficiální formy hodnocení dané zákonem
- ❖ Má se stát kompetencí podporující samostatnost – autonomní učení – sebereflexe ve všech oblastech života
- ❖ Dlouhodobý proces – je nutné se mu učit

- Rozumím tomu
- Umím to udělat sám
- Už mohu ukázat, jak to umím

- Někdy dělám chyby
- S pomocí to zvládnou
- Musím to ještě procvičovat

- Ještě tomu nerozumím
- Nevládám to
- Potřebuji pomoc

Sebehodnocení

❖ Proč je tak obtížné?

Předpokládá přesah vlastní osobnosti – nesmírně náročné zejména pro mladší děti – často nedokážeme objektivně ani v dospělosti

❖ FCE sebehodnocení:

- informativní a formativní
- diagnostická
- kontrolní
- stimuluje rozvoj osobnosti „rozdávající fce.“

Konkrétní přínosy sebehodnocení

- ❖ pochopí aktuální stav úrovně znalostí, dovedností, vědomostí, (sebehodnocení se vztahuje i na chování)
- ❖ hledá příčiny a vyvozuje důsledky jednání
- ❖ je vnitřně motivován pro vlastní jednání, k výkonu
- ❖ analyzuje vlastní chování, navrhuje opatření
- ❖ pracuje s chybou, přičemž se učí nepovažovat chybu za fatální, odsuzující práci, ale chápe ji jako výzvu, stimul ke zdokonalení
- ❖ poznává osobní hodnoty, odhaluje své potencionální možnosti, uvědomuje si své silné stránky, na kterých buduje svoji sebedůvěru, ale i své slabiny, na kterých intenzivně pracuje; uvědomuje si, že jako osobnosti mají všichni žáci stejně vysokou hodnotu
- ❖ přijímá odpovědnost za své učení (oblast kognitivní i emotivní)
- ❖ získává zpětnou vazbu, stejně tak jako učitel a rodiče
- ❖ cvičí se v komunikačních schopnostech, rozšiřuje slovní zásobu
- ❖ je spokojený (dochází k eliminaci kázeňských problémů k navození pozitivní sociální atmosféry ve třídě)

Úskalí a problémy sebehodnocení

- nerealističnost (přehnaná sebekritičnost / absence sebekritiky)
- vliv mimoškolního prostředí – rodina (identifikace s názory rodičů)
- adekvátní sebehodnocení vede ke snadnějšímu překonávání obtíží v učení – nízké sebehodnocení je paralyzující
- děti přichází do školy s „nereálným sebehodnocením“ – emoční faktor rodiny – učitel představuje objektivnějšího hodnotitele – nutná korekce nepřiměřeného optimismu – úsudek učitele je základem pozdějšího sebehodnocení – přijímán v **mladším školním věku** bez výhrad

Úskalí a problémy sebehodnocení

- **Střední školní věk** – vnímání spravedlnosti učitele – kritika učitelského hodnocení – menší závislost na učitelském hodnocení – identifikace s vrstevníky a hodnocení sebe sama srovnáním s nimi – nutné explicitně vyjadřovat a stanovovat jasná kritéria – žáci chtějí vědět co přesně po nich chceme!
- může dojít k nesouladům učitel / žák – nedůvěra, neochota přijímat kritiku učitele – sebehodnocení může být cestou k uchování důvěry v učitele
- Pozor na formulační stereotypy při formativním hodnocení! – čím více konkrétních detailů + návod jak chybu napravit, tím lépe
- podstata sebehodnocení – práce s chybou

Činitelé ovlivňující sebehodnocení

vnější činitelé

- příkladem je výchova v rodině, vztah učitele k žákovi; objektivita a spravedlnost hodnocení žáka ze strany učitele; stereotypy v hodnocení žáka učitelem a komunikační schopnosti učitele; výběr učiva, který díky pestrosti umožní žákovi prožitek úspěchu;

vnitřní činitelé

- dosavadní osobní zkušenost žáka s vlastním úspěchem nebo neúspěchem od samého počátku školní docházky („dobrý start“); zkušenosti s výkonem spolužáků; vztah žáka k učiteli, atribuce, identifikace žáka s vrstevnickou skupinou třídy.

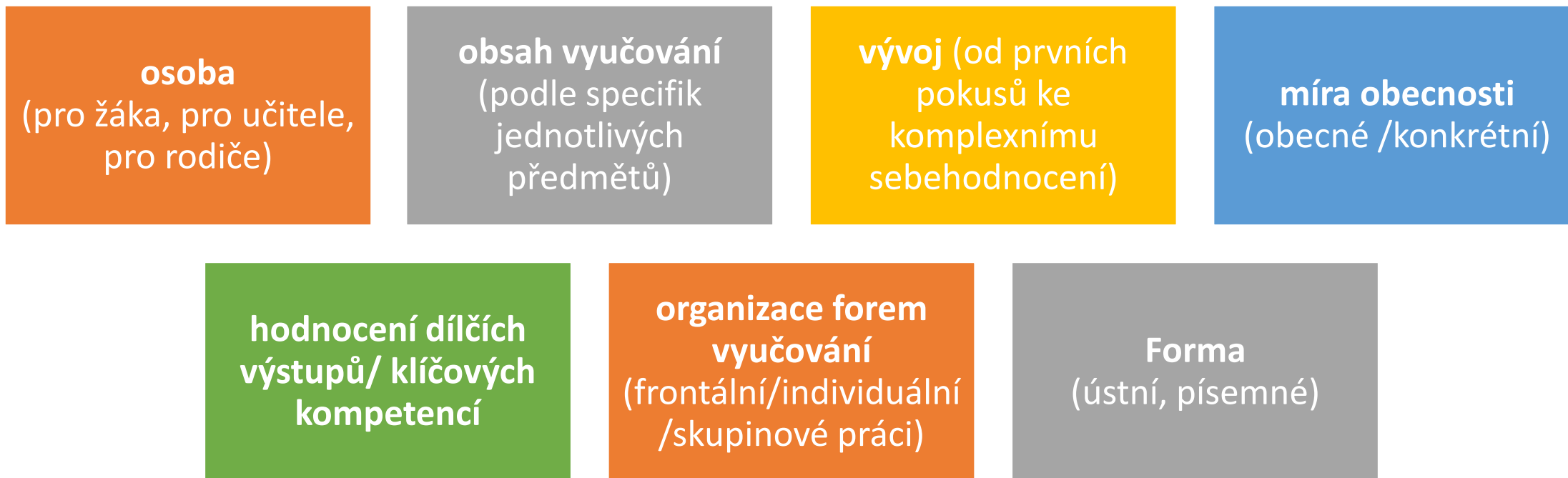

Nutné atributy funkčního sebehodnocení

- ❖ vymezení kritérií pro posouzení kvality žákovské práce
- ❖ poskytnutí vzoru hodnocení učitelem
- ❖ průběžná reflexe pokroků v učení a chování vzhledem ke stanovenému kritériu
- ❖ formulace úrovně, na které se na cestě k cíli žák nachází
- ❖ naznačení postupu, kterým se na cestě k cíli má žák ubírat
- ❖ regulace sebehodnocení učitelem

EVROPSKÉ JAZYKOVÉ PORTFOLIO

Typy sebehodnocení – z různých hledisek

Typy sebehodnocení – zásady pro tvorbu kritérií

- z hlediska normy, ke které se vztahují:

❖ vztahující se k societě třídy, jako k normě

❖ vztahující se k psychologii žáka jako k normě

❖ vztahující se k logice předmětu jako k normě

- _____

- zásady:

- srozumitelnost, věková přiměřenost, společné vytváření, pestrost, má postihnout co nejvíce oblastí žákovy práce, schopnost diferenciovat obtížnost vyučování

- např. 4 stupňová škála : vždy/většinou ano/ někdy/nikdy – vhodné pro dlouhodobé cíle

- [článek sebehodnocení RVP](#)

Školský zákon 2015

<http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-4-hlava-1-paragraf-69>

(2) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací nebo slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Hodnocení v CJV podle Hendricha

- zkoušení – individuální/ skupinové/ frontální – ústní/písemné – zkoušení průběžné (orientační)/souhrnné (klasifikační)
- čím mladší žáci, tím častější by měla být kontrola znalostí a hodnocení – motivace, zpětná vazba
- zkoušení jazykové teorie?
- zkoušení znalostí reálií a literatury
- institucionalizované zkoušky – maturita / státní jazykové zkoušky
- Jazykové testy: hromadně zadaná zkouška, písemná forma, nejvyšší forma – standardizovaný test (skórovatelnost, ekonomičnost, proveditelnost, validita testu, obsahu, struktury, reliabilita) různé typy testů